

สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

ประชากร และการพัฒนา

POPULATION AND DEVELOPMENT NEWSLETTER ISSN : 0125-5754
Website: www.ipsr.mahidol.ac.th/newsletter/

อันเนื่องมาจาก วันแม่

หน้า 6-7

ตัวตายแต่ชื่อยัง

ปราโมทย์ ประสาทกุล
pramote.pra@mahidol.ac.th

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2553 มีข่าวเล็กๆ แต่มีความหมายมาก ข่าวหนึ่งเกิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น เกี่ยวกับคุณปู่อายุ 111 ปี ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรว่าเป็นชายอายุมากที่สุดที่ยังมีชีวิตอยู่ในญี่ปุ่น แต่ที่คุณปู่เป็นชาวสันตะเถื่อนวงการศตวรรษิกชน (คนร้อยปี) และสังคมสูงวัยก็เพราะมีการเปิดเผยว่า คุณปู่เสียชีวิตไปแล้วตั้งแต่เมื่อ 30 ปีก่อน ศพของคุณปู่แห้งตายอยู่บนที่นอนโดยไม่มีใครรู้

การพบศพของคุณปู่รายนี้ ปลุกให้สังคมญี่ปุ่นลุกขึ้นมาตั้งคำถามว่า จำนวนศตวรรษิกชนญี่ปุ่นที่ว่ามีอยู่หลายหมื่นคนนั้นเชื่อถือได้แค่ไหน อาจจะมีคนอายุร้อยปีที่ยังมีชีวิตอยู่ตามทะเบียนแต่ความจริงตายไปนานแล้วเหมือนอย่างคุณปู่อีกก็ได้

ข่าวของคุณปู่ ทำให้ญี่ปุ่นเสียชื่อมากในเรื่องความเชื่อถือได้ของระบบข้อมูลทะเบียนราษฎรและการดูแลผู้สูงอายุ กรณีของคุณปู่ทำให้ต้องตรวจสอบข้อมูลผู้สูงอายุในทะเบียนราษฎรเป็นการใหญ่ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจสอบรายชื่อของคนที่มียุ่ 105 ปีขึ้นไปตามทะเบียนราษฎร ซึ่งพบว่า มีอย่างน้อย 200 ราย ที่สูญหายไป มีอยู่รายหนึ่งพบชิ้นส่วนของศพผู้สูงอายุสตรีที่ประมาณว่าอายุ 104 ปี อัดอยู่ในกระเป๋าเสื้อผ้าของลูกชายมานานกว่าสิบปี

จากการตรวจสอบทะเบียนผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นที่ได้ดำเนินการหลังการพบศพคุณปู่ มีรายงานว่า ผู้สูงอายุจำนวนนับแสนคนได้ “สูญหาย” ไป และในรายชื่อศตวรรษิกชนพบว่า หลายคนได้ตายไปแล้วโดยไม่มีการจดทะเบียนตาย ชื่อของศตวรรษิกชนเหล่านั้นจึงยังคงค้างอยู่ในทะเบียน เสมือนว่ายังมีชีวิตอยู่

คำถามที่ตามมาเป็นชุดคือ เรื่องความเชื่อถือได้ของระบบทะเบียนราษฎรของญี่ปุ่น ประเทศที่มีชื่อเสียงในเรื่อง คนมีอายุยืนยาวที่สุดในโลก คำถามต่อมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบสวัสดิการยามชราของชาวญี่ปุ่น น่าสงสัยว่า จะมีครอบครัวชาวญี่ปุ่นจำนวนไม่น้อย ที่ไม่ได้แจ้งจดทะเบียนการตายของผู้สูงอายุในครอบครัว ตัวอย่างเช่น ชายคนหนึ่งรับบำนาญของภรรยาเป็นเงินมากถึง 9.5 ล้านบาท ทั้งๆ ที่ภรรยาของเขาตายไปแล้วนานถึงหกปี

เรื่องนี้นำมาเทียบเคียงกับเรื่องทะเบียนศตวรรษิกชนและผู้สูงอายุของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ตามทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยมีคนอายุร้อยปีขึ้นไปอยู่ประเทศเกือบ 2 หมื่นคน ตัวเลขนี้เชื่อถือได้หรือไม่ มีผู้สูงอายุอีกมากน้อยเท่าไรที่ตายแล้วแต่ไม่มีใครไปจดทะเบียนการตาย จากการศึกษาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมพบว่า จำนวนศตวรรษิกชนที่มีอยู่จริงอาจเป็นเพียงประมาณร้อยละ 10 ของรายชื่อที่มีอยู่ในทะเบียนเท่านั้น ข้อมูลศตวรรษิกชนในทะเบียนราษฎรจำนวนมากรายงานอายุผิดพลาด และมีบุคคลจำนวนหนึ่งอยู่ในทะเบียนราษฎรเพียงชื่อแต่ตัวตายไปแล้ว ตัวเลขผู้สูงอายุและศตวรรษิกชนที่เกินจริงเหล่านี้ อาจเป็นช่องทางของการคอร์รัปชัน และเป็นป่าช้าของผีที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ได้

รู้จัก “เหล่าเหนียนเหริน” ในแดนมังกร

ศุทธิดา ชนวนัน

sutthida.chu@mahidol.ac.th

“เหล่าเหนียนเหริน” (Laonian Ren) เป็นภาษาจีนที่หมายความถึง “ผู้สูงอายุ” แต่จะเรียกผู้ใดว่าเป็นผู้สูงอายุในจีนนั้นต้องดูให้ดูว่าเป็นเพศใด ผู้ชายจะใช้เมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการเรียกผู้สูงอายุ และเมื่อเริ่มเกษียณ ในขณะที่ผู้หญิงจะเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุก่อนผู้ชาย ซึ่งแบ่งผู้หญิงออกเป็นสองกลุ่มคือ ผู้หญิงที่ทำงานในกลุ่มข้าราชการจะเกษียณเมื่ออายุ 55 ปี ส่วนผู้หญิงที่เป็นกลุ่มลูกจ้าง จะเกษียณเมื่ออายุ 50 ปี ความแตกต่างของอายุเกษียณหรืออายุที่เรียกว่าเป็นผู้สูงอายุที่แตกต่างกันนี้ เนื่องจากรัฐบาลจีนให้ความสำคัญและเห็นอกเห็นใจผู้หญิงที่ต้องมีหน้าที่ทั้งทำงานนอกบ้านพร้อมกับหน้าที่ในการดูแลครอบครัวไปด้วย ดังนั้นรัฐบาลจีนจึงกำหนดให้ผู้หญิงเกษียณอายุก่อนผู้ชาย และออกจากการทำงานเพื่อมาดูแลครอบครัวเพียงอย่างเดียว

วันผู้สูงอายุของจีน หรือเทศกาลงหยาง ตรงกับวันที่ 9 เดือน 9 ตามปฏิทินจันทรคติของทุกปี สาเหตุที่เรียกว่าวันงหยาง เพราะ เลข 6 เป็นเลข “หยิน” ส่วน 9 เป็นเลข “หยาง” ดังนั้นวันที่ 9 เดือน 9 จึงเรียกว่า “งหยาง” หรือหยางคู่ หยางซ้อน นอกจากนี้ เลข 9 ในภาษาจีนอ่านออกเสียงว่า “จิวจิว” ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า “ยืนยาว” เป็นความหมายเดียวกัน การมีอายุยืนยาวนั่นเอง ดังนั้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989 เป็นต้นมา ประเทศจีนจึงได้กำหนดให้ วันงหยางเป็น “วันผู้สูงอายุ”

เขตจิ่งอัน (Jing'an) เป็นเขตพื้นที่หนึ่งที่มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มากที่สุดในเมืองเซี่ยงไฮ้ (Shanghai) หรือคนไทยรู้จักกันดีว่า เมืองเซี่ยงไฮ้ ของประเทศจีน ในเขตนี้มีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่า 8 หมื่นคนจากประชากรในเซี่ยงไฮ้ 3 แสนกว่าคน และยังเป็นเขตที่มีศตวรรษิกชนมากเป็นอันดับหนึ่งอีกด้วย นอกจากนี้เขตจิ่งอันยังประสบความสำเร็จในเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ในปี ค.ศ. 2010 เขตจิ่งอันได้ถูกพัฒนาให้เป็นเขตตัวอย่างในการดูแลผู้สูงอายุ โดยทดลองนำร่องที่หมู่บ้านสถานเปย และสร้าง “บ้านแสนสุข” หรือ “Home care” สำหรับผู้สูงอายุขึ้น มีผู้สูงอายุจำนวนมากกว่า 50 คน มาทำกิจกรรมร่วมกันในบ้านแสนสุขในแต่ละวัน ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารร่วมกัน จิบน้ำชา พูดคุย นั่งดูโทรทัศน์ ร้องเพลง เล่นไฟนกกกระเจอก รวมถึงมีสถานที่สำหรับการนอนกลางวัน หรือห้องนํ้าสำหรับอาบน้ำ ตกเย็นผู้สูงอายุแต่ละคนก็จะเดินกลับบ้าน และวันรุ่งขึ้นก็จะเดินมาบ้านแสนสุขนี้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้จะมีบริการดูแลผู้สูงอายุที่อาศัยตามลำพังในเรื่องของความปลอดภัยแล้ว ยังมีการบริการด้านอาหารแก่ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพน้อย สำหรับผู้สูงอายุที่พอจะมีกำลังจ่ายไหว จะสามารถรับบริการ

อาหารกลางวันได้โดยผ่านบัตรประจำตัวผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องมีการเติมเงินเข้าไปในบัตรเช่นเดียวกับบัตรคูปองอาหารในห้างสรรพสินค้า เมื่อมีการสั่งอาหารแต่ละครั้ง เงินในบัตรก็จะลดลงไป ดังนั้น “บ้านแสนสุข” จึงถูกยกย่องให้เป็นชุมชนต้นแบบที่มีการดูแลผู้สูงอายุในประเทศจีนที่ติดมาติดต่อกันหลายปีแล้ว

สิ่งสำคัญที่ทำให้บ้านแสนสุขนี้ได้รับรางวัลต้นแบบการดูแลผู้สูงอายุ นั่นคือ การได้รับความรัก และการดูแลเป็นอย่างดีจากผู้ดูแลประจำ หรือเจ้าหน้าที่ประจำบ้านแสนสุข ซึ่งพวกเขาเหล่านี้มีความทุ่มเท และทำงานด้วยใจรัก เสมือนว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นพ่อแม่ของตน ซึ่งจากการสอบถามผู้สูงอายุก็ได้คำตอบว่า พวกเขา รู้สึกมีความสุข และรู้สึกอบอุ่นที่ได้มาบ้านแสนสุขนี้ทุกวัน ได้พบเพื่อน ได้พูดคุยกัน และทำให้คลายความเหงา

“เหล่าเหนียนเหริน” ในแดนมังกรยังไม่จบเท่านี้ ติดตามได้ต่อในฉบับต่อไปว่าจะมีเรื่องราวอะไรที่น่าสนใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุในจีนอีก แล้วพบกันค่ะ

ตอบดี มีรางวัล

คำถาม “ประชากรและการพัฒนา” ปีที่ 33 ฉบับที่ 6

“ประเทศไทยในอาเซียนที่ประชากรมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดสูงที่สุด และมีอายุก็ปี”

เฉลย : ประเทศสิงคโปร์ และอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดสูงสุด 82 ปี

รายชื่อผู้ที่ตอบถูกและจับสลากได้รับรางวัล กรุงเทพฯ: วลี บรรลือเสียง ชัยนาท: พิมพรรณ รัตนโกมล ชัยภูมิ: จรกฤตย์ ชานาญศรี ลำพูน: ณัฐชนน วังพฤษ อัยยธยา: บุปผา มือนันต์

รายชื่อผู้ที่ได้รับรางวัลพิเศษ สงขลา: อำพล ธรรมปาโล

รายชื่อผู้ที่ตอบถูก กรุงเทพฯ: ทวี เมตตาวริยะ; ประไพพร โกศลญวงค์ นครราชสีมา: เสียงยม กิจโกศล บุรีรัมย์: มังกร สุขประเสริฐ ยโสธร: ประภัลสร ทองศิริรัตน์ ลำพูน: วชิรวิทย์ วังพฤษ อูทัยธานี: อาภา พัฒนภรณ์

ท่านที่ได้รับรางวัล โปรดรอรับของรางวัลจากกองบรรณาธิการ

คำถาม “ประชากรและการพัฒนา” ปีที่ 34 ฉบับที่ 1

“ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง (ACMECS) มีกี่ประเทศ ประเทศอะไรบ้าง”

ส่งคำตอบมายัง “ประชากรและการพัฒนา” ตามที่อยู่ หน้า 12 หรืออีเมล nampong.chi@mahidol.ac.th ภายใน 15 พฤศจิกายน 2556 (ท่านผู้ตอบคำถามทางอีเมล ขอความกรุณาส่งที่อยู่ของท่านมาด้วย เพื่อการจัดส่งของรางวัลในกรณีที่ท่านตอบถูกและจับสลากได้รับรางวัล)

ประกาศรายชื่อผู้ตอบถูก และได้รับรางวัลในฉบับหน้า “ประชากรและการพัฒนา” ปีที่ 34 ฉบับที่ 2 (ธันวาคม 2556 – มกราคม 2557)

เมื่อคนยากจนเพรียกหาเสรีภาพ

ความขัดแย้งทางการเมือง ความอดอยากเนื่องจากภัยธรรมชาติ เป็นสาเหตุหลักของการลี้ภัยทางการเมืองที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศ เช่น คลื่นมนุษย์จาก อัฟกานิสถาน อิหร่าน เอริเทรีย ไนจีเรีย กาน่า อพยพไปประเทศใกล้เคียงหรือไกลสุดขอบฟ้าถึงออสเตรเลีย หรือกลุ่มประเทศแอฟริกาตอนเหนือทะลักเข้าอิตาลี เป็นต้น ที่ประชาชนหนีตายไปพึ่งพิงประเทศที่มีสถานการณทางการเมืองที่ปลอดภัยกว่า จุดหมายปลายทางสำหรับผู้ลี้ภัยที่กำลังเป็นประเด็นร้อนในแง่สิทธิมนุษยชน คือ ออสเตรเลีย ที่มีจำนวนผู้ขอลี้ภัยโดยเฉพาะจากอัฟกานิสถานมากกว่าประเทศอื่นๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เนื่องจากสาเหตุการสู้รบภายในประเทศกับกลุ่มทาลีบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชนกลุ่มน้อย ฮาซารา ที่อยู่ตอนเหนือของประเทศ ผู้อพยพลี้ภัยส่วนหนึ่งเป็นชายวัยฉกรรจ์ที่ต้องสงสัยว่าเป็นกลุ่มต่อต้านนักรบทาลีบันและจำเป็นต้องหนีเพื่อแลกกับชีวิต

อนุญาตเข้าประเทศ โดยไม่มีเงื่อนไขเรื่องเวลา ระยะหลังนี้รัฐบาลเสนอกฎเหล็กสำหรับผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายไม่ว่าจะมาทางทะเล หรือบินเข้าประเทศ หลังวันที่ 19 กรกฎาคม 2556 จะถูกส่งไปที่ ปาปัวนิวกินี อย่างถาวร

ภาพ: สำนักข่าวเอเอฟพี

เส้นทางเข้าสู่ออสเตรเลียมากที่สุด คือ การเดินทางผ่านอิหร่าน ปากีสถาน และอยู่หลบซ่อนทางานท่าระยะหนึ่งเพื่อหาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการหนี บางรายก็ต้องรอให้ครอบครัวส่งเงินให้ ก่อนบินตรงเข้าอินโดนีเซีย หลังจากนั้นจะเป็นการส่งต่อระหว่างคนกลาง (ผู้ค้ำมนุษย์) ที่ลำเลียงผู้หนีตายโดยใช้เรือสินค้าขนาดเล็ก หรือเรือประมง แล่นฝ่าคลื่นเข้าชายฝั่งของออสเตรเลีย ด้านทิศเหนือของเมืองดาร์วิน หรือทางฝั่งทะเลด้านตะวันตก ที่ใช้เวลาเดินทางประมาณ 3 สัปดาห์ มีค่าใช้จ่ายประมาณ 3,000-5,000 ดอลลาร์ สำหรับผู้อพยพจากศรีลังกา เสียค่าใช้จ่ายมากถึง 8,000 ดอลลาร์ สำหรับการเดินทางที่ฝ่าอันตรายที่ไม่มีหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต ผู้ลี้ภัยจำนวนมากจะถูกกักตัวไว้ที่อินโดนีเซียนานนับเดือนถ้าถูกจับได้ และถูกส่งกลับประเทศต้นทางเมื่อผ่านกระบวนการสอบสวน ขณะรอการตัดสินใจจากทางการ มักมีเหตุผลใจเกิดขึ้นเสมอ เช่น การถูกเจ้าหน้าที่ซ้อมปางตาย การฆ่าตัวตายด้วยการผูกคอตายในคุกขัง หรือแม้แต่การกระโดดตึกที่เป็นสถานกักกันตัวชั่วคราวเพื่อปลิดชีพตนเอง

อินโดนีเซียในฐานะประเทศทางผ่านและออสเตรเลียในฐานะประเทศปลายทาง ได้รับผลกระทบรุนแรงจากคลื่นผู้อพยพเข้าเมืองที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนรัฐบาลออสเตรเลียประกาศนโยบายการรับคนเข้าเมืองที่เข้มงวดกว่าเดิม ผู้เข้าเมืองผิดกฎหมายจะถูกส่งตัวไปปาปัวนิวกินี หรือ เกาะนอร์ หรือเกาะอื่นๆ ในแปซิฟิก โดยให้เหตุผลว่าต้องผ่านการตรวจร่างกายก่อน

ภาพ: สำนักข่าวเอเอฟพี

นโยบายคุมเข้มดังกล่าว มีผลทำให้กลุ่มสิทธิมนุษยชนและสำนักงานผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ เรียกร้องให้ทบทวนมาตรการ โดยให้คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก แต่ดูเหมือนจะไร้ผล เพราะรัฐบาลออกมาชี้แจงว่า ถ้าให้หนึ่งคนก็จะมีอีกหลายร้อยคนขอลี้ภัยตามมา ซึ่งจะเป็นปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศ

ภาพ: สำนักข่าวเอเอฟพี

ปรากฏการณ์การอพยพลี้ภัยที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นและหาทางออกยาก โดยไม่เกิดความสูญเสียต่อชีวิตผู้คนนับหมื่น นับแสน เช่น สถานการณ์ล่าสุดในอียิปต์และซีเรีย และกำลังจะรุกคืบไปที่ประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง

เสรีภาพเป็นของประชาชนทุกคนไม่ว่าจะยากดีมีจนเพียงไร แต่ดูเหมือนว่าคนยากจนจะรับแรงสั่นสะเทือนมากกว่าหลายเท่า

5 สาเหตุแห่งทุกข์ของมดงานเมืองไทย คุณเป็นหนึ่งในพวกเขาหรือไม่

ในโลกเราทุกวันนี้ ความสุขจะเป็นสิ่งที่หายากขึ้นทุกวัน คนตงงานก็ทุกข์ แต่คนมีงานทำก็ไม่สุข หลายคนทุ่มเททำงานตั้งแต่เช้าจรดเย็น แต่ในใจกลับเบื้อหน่ายงาน ทำงานไปด้วยจิตใจที่ห่อเหี่ยว ไม่รู้สึกสนุกไปกับสิ่งที่ทำ หรือเรียกได้ว่าทำงานไปทุกข์ใจไป ลองมาดูกันดีกว่าว่า 5 สาเหตุแห่งทุกข์ที่สำคัญของมดงานที่ทุกข์หนัก ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง

1. พักผ่อนไม่เพียงพอ

การพักผ่อนไม่ใช่การนอนให้ครบ 8 ชั่วโมง แต่เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ หรือการทำกิจกรรมที่จะสร้างความสุขสนุกสนานให้กับตนเอง ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 70 ของมดงานที่ทุกข์หนักไม่ได้ทำ หรือทำ

น้อยมากในกิจกรรมที่ทำเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

2. ไม่ได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในที่ทำงาน

แม้ว่าคนทำงานทุกคนจะเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์กร แต่ไม่ใช่ทุกคนที่มีสิทธิ์ออกเสียงร่วมวางแผน เสนอความคิดเห็นให้กับองค์กร โดยเฉพาะในกลุ่มมดงานที่ทุกข์หนัก สูงถึงร้อยละ 67 ที่ไม่มีหรือแทบจะไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะกับนายจ้าง หรือหัวหน้างาน

3. ค่าตอบแทนไม่คุ้มค่าเหนื่อย

คนทำงานทุกคนย่อมหวังที่จะสร้างรายได้ อย่างไรก็ตามระดับรายได้ของพนักงานก็มีความหลากหลายไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น ระดับการศึกษา อายุงาน ภาระงาน เป็นต้น แต่สำหรับมดงานที่ทุกข์หนักกลับพบว่า ร้อยละ 62 ได้รับค่าตอบแทนที่

ไม่คุ้มค่า หรือคุ้มค่าน้อยมากกับความเสี่ยงที่เกิดจากการทำงาน บางคนต้องผจญกับงานหนักเงินน้อย บางคนต้องทำงานที่อาจได้รับอันตรายหรือถูกฟ้องร้อง แต่ได้ค่าตอบแทนที่ไม่คุ้มค่างับผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น

4. ทำดีไม่ได้ดีในที่ทำงาน

มดงานที่มีความทุกข์หนักร้อยละ 56 ไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือปรับขึ้นค่าจ้างอย่างเป็นธรรม เหมาะสม หลายคนทำงานหนัก ทุ่มเทสุดตัว แต่กลับโดนเพื่อนร่วมงานปากหวาน ที่ช่างเอาใจเจ้านายแซงหน้าไป

5. ปัญหาสวัสดิการ

หลายคนทุ่มเททำงาน ปกป้ององค์กรด้วยใจรัก และหวังว่าองค์กรจะดูแลเขาเหมือนดังที่เขาใส่ใจดูแลองค์กร ในยามลำบาก เดือดร้อน เจ็บไข้ ก็คาดหวังว่าองค์กรจะมีสวัสดิการที่จะช่วยคุ้มครองดูแลเขาให้พ้นจากความทุกข์ได้ อย่างไรก็ตามร้อยละ 56 ของมดงานที่มีความทุกข์หนักไม่พึงพอใจกับสวัสดิการที่ได้รับ ซึ่งอาจส่งผลให้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยลดน้อยลงไปด้วย

มดงานที่ทุกข์หนัก นิยามจากคนทำงานที่ประเมินระดับความสุขของตนเองต่ำกว่าคนอื่นฯ โดยเลือกวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่ให้ค่าคะแนนความสุขในกลุ่มเปอร์เซ็นต์ไทล์ ที่ 10 หรือคนที่ทุกข์ที่สุดจากคน 10 คน ซึ่งจากการสำรวจความสุขของคนทำงานในประเทศไทยในช่วงต้นปี พ.ศ. 2556 ทั้งสิ้น 12,900 คน โดยเครื่องมือความสุขวัดเองได้ (Happinometer) สามารถรวบรวมจำนวนตัวอย่างของมดงานที่ทุกข์หนักได้ทั้งหมด 809 คน (ภายหลังจากการตัดทอนข้อคำตอบที่ไม่สมบูรณ์ออกไป)

จีนสั่งให้ลูกดูแลพ่อแม่

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ปีนี้ (ค.ศ. 2013) จีนได้บังคับใช้กฎหมายใหม่ ให้ลูกกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ที่อายุ 60 ปีขึ้นไปให้บ่อยครั้ง และดูแลให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและจิตใจตามที่พ่อแม่ต้องการ มิฉะนั้นพ่อแม่มีสิทธิ์ฟ้องลูกตัวเองเพื่อเรียกร้องสิทธิ์ที่พวกเขาพึงจะได้จากลูก แม้หลายคนยังคิดว่ากฎหมายนี้ยังไม่มีผลชัดเจนว่าการไปเยี่ยมพ่อแม่จะต้องบ่อยแค่ไหน แต่หลังจากที่กฎหมายใหม่นี้มีผลบังคับใช้ ก็มีกรณีตัวอย่างการฟ้องร้องระหว่างแม่วัย 77 ปี และลูกสาวที่ทอดทิ้งเธอ ผลการตัดสินของศาล มีคำสั่งให้ลูกสาวต้องมาเยี่ยมแม่อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง และให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน

เมื่อได้อ่านข่าวนี้แล้วทำให้ต้องกลับมาคิดว่า เกิดอะไรขึ้นกับสังคมจีน ที่มีวัฒนธรรมเคร่งครัดในเรื่องการดูแลพ่อแม่เพื่อทดแทนบุญคุณ ประเทศจีนใช้นโยบายลูกคนเดียวมาตั้งแต่ปี 1970 และเมื่อลูกๆ ชาวจีนที่เป็นผลจากนโยบายนี้เติบโตขึ้นในสังคมที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จำนวนมากได้ย้ายออกไปทำงานในเมืองใหญ่ และทุ่มเทเวลาให้กับงาน คนรุ่นใหม่เหล่านี้ส่วนใหญ่ทำงานหนัก บางคนมีวันหยุดเพียงครั้งเดียวในรอบปี คือ วันตรุษจีน หรือ วันปีใหม่ ทำให้พวกเขาไม่สามารถกลับมาเยี่ยมพ่อแม่ได้บ่อยนัก นโยบายลูกคนเดียวทำให้เด็กในแต่ละครอบครัวไม่มีพี่น้อง เพื่อผลัดเปลี่ยนกันดูแลพ่อแม่เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ในฐานะลูกคนเดียวของพ่อแม่จึงต้องแบกรับภาระนี้ไว้เพียงผู้เดียว

สถานการณ์ประชากรในประเทศจีนกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ ไม่แตกต่างไปจากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ในปี 2011 ประเทศจีนมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 185 ล้านคน และจะเพิ่มขึ้นเป็น 221 ล้านคนในปี 2015 ภายในปี 2050 ประชากรหนึ่งในสามของจีนจะเป็นผู้สูงอายุ จำนวนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็วนี้ กอปรกับที่จีนยังไม่มีระบบสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ ทำให้ทางการจีนมีความกังวลเรื่องการดูแลผู้สูงอายุที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น กฎหมายใหม่นี้จึงเกิดขึ้นเพื่อชะลอการเปลี่ยนแปลงสังคมและรักษาประเพณีการดูแลพ่อแม่สูงอายุให้เป็นหน้าที่ของลูกต่อไป

ค่านิยมของจีนที่ฝังรากลึกมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เรื่องการทดแทนบุญคุณและการดูแลพ่อแม่เมื่อเข้าสู่วัยชรา กำลังจะเปลี่ยนไป เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ทำให้สังคมแบบดั้งเดิมเข้าสู่สังคมสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว พ่อแม่ส่วนหนึ่งต้องการเห็นความสำเร็จในหน้าที่การงานของลูก เพราะพวกเขาได้ลงทุนให้การศึกษาแก่ลูก จึงไม่ต้องการให้ลูกของพวกเขากลับมาอยู่ในเมืองเล็กๆ และไม่ต้องการจะเป็นภาระแก่ลูก พ่อแม่กลุ่มนี้จึงคิดว่ากฎหมายใหม่นี้จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกถูกบิดเบือนไป

ความคิดเห็นของพ่อแม่ชาวจีนไม่ได้แตกต่างไปจากพ่อแม่คนไทยเท่าใดนัก จากผลการศึกษาเครือข่ายผู้สูงอายุใน

อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอัตราการย้ายถิ่นสูง เมื่อช่วงสงกรานต์ปีที่ผ่านมามีคนสะท้อนให้เห็นว่า พ่อแม่อายุ 60 ปีขึ้นไป รักและคิดถึงลูก ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้ลูกมาอยู่ด้วยกันใกล้ๆ แต่พวกเขาเข้าใจเป็นอย่างดีว่า เป็นไปไม่ได้ยาก เพราะลูกต้องไปทำงาน ดูแลครอบครัว และไม่อยากเป็นภาระแก่ลูก คำพูดของหญิงสูงอายุคนหนึ่งซึ่งร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า เธอมีความกังวลใจหลายเรื่อง หนึ่งในนั้นคือ เรื่องที่ลูกต้องเดินทางไปทำงานที่อื่น

“ลูกไปหาเงินไกลๆ อยากให้กลับมาอยู่กับแม่ คิดอยู่อย่างนี้ เวลาที่ลูกไปทำงานกรุงเทพ เวลาลูกออกไปทำงานที่อื่น ยายกลัวใจ คิดถึงลูก อยากให้ลูกมาอยู่ใกล้ๆ แต่ว่ามันไม่ได้ เพราะว่าเงินไม่มี ก็ต้องหาก็คืออยู่อย่างนั้น”

หากมองแบบให้กำลังใจรัฐบาลจีนที่มีเจตนาดี สร้างกฎหมายเพื่อรักษาประเพณีการดูแลพ่อแม่ แต่ความรักและความผูกพันน่าจะช่วยรักษาความสัมพันธ์ของพ่อแม่ลูกได้อย่างเป็นธรรมชาติ และน่าจะได้ผลดีและยั่งยืนมากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย เพราะไม่นานการดูแลพ่อแม่อาจจะถูกมองว่าเป็นเพียงหน้าที่ ลูกสามารถให้ความช่วยเหลือด้านการเงินได้ แต่ด้านจิตใจคงให้ไม่ได้ด้วยเงิน หรือการบังคับ

เมื่อดูเขาแล้วจึงกลับมาดูเรา ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยแล้วตั้งแต่ปี 2005 (มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7) และจากการสังเกตผู้คนที่ย้ายมาจากต่างจังหวัด ก็เห็นว่าพวกเขามักจะกลับบ้านไปเยี่ยมพ่อแม่ในวันหยุดสุดสัปดาห์ ส่วนคนบ้านไกลก็จะกลับในวันหยุดยาว ทำให้ใจชื้นขึ้นมาว่าคนไทยยังมีค่านิยมที่รักและเทิดทูนบุพการี อีกประมาณ 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 20) หวังว่าเมื่อถึงเวลานั้น รัฐบาลไทยคงไม่ต้องออกกฎหมายเพื่อบังคับให้ลูกต้องกลับไปเยี่ยมพ่อแม่เหมือนที่เกิดขึ้นกับประเทศจีน

ที่มา <http://edition.cnn.com/2013/07/02/world/asia/china-elderly-law/index.html>

อันเนื่องมาจากวันแม่

เพิ่งผ่านวันแม่มาได้สามวัน ผมได้เข้าไปอ่านข้อความที่เพื่อนส่งต่อกันในสื่อสังคมอินเทอร์เน็ตเฟซบุ๊กที่คนไทยกำลังนิยมกันนักหนา ข้อความที่เพื่อนปากจัดคนหนึ่งเขียนไว้ในหน้าเฟซบุ๊กของเธอเมื่อวันแม่ มีว่า “แล้ววันแม่ก็กำลังจะผ่านไปอย่าลืมรักแม่อย่างต่อเนื่องกันด้วยนะจ๊ะ นึกถึงแม่ รักแม่กันจะเป็นจะตายราวกับอุปาทานหมู่กันวันที่ 12 สิงหาคมนี้แหละ”

ขอบอกว่าเพื่อนปากจัดคนนี้เป็นคนรักแม่มาก เธอมีลูกที่น่ารักสองคน และทั้งแม่ ทั้งลูก รวมทั้งสามี ก็อยู่ในเครือข่ายเฟซบุ๊กด้วยกันทั้งหมด ตัวแม่เขียนไป ลูกสาวก็เขียนให้ความเห็นต่อมาเป็นรายแรก

“นั่นสิ แท้กันพาแม่ไปกินข้าววันแม่ จนสงสัยว่าวันอื่นเขาไม่พาข้าวให้แม่กินกันหรือไงนะ”

(ต้องเขียนไว้ในวงเล็บตรงนี้ว่า ลูกสาวเพื่อนคนนี้ให้รถป้ายแดงเป็นของขวัญวันเกิดพ่อเมื่อไม่กี่เดือนมานี้ ในโอกาสวันแม่ปีนี้ เธอสร้างความตื่นตื้นให้กับเพื่อนๆ รุ่นผม ด้วยการซื้อแหวนเพชรเป็นของขวัญให้แม่ เดี่ยวจะเล่าให้ฟัง)

ช่างเถอะ... ลูกๆ ใครเขาจะพาแม่ไปกินข้าววันไหน จะเป็นเฉพาะวันแม่ หรือวันลูก ก็ช่างเขาเถอะ อย่างน้อยก็แสดงว่าลูกๆ ยังรักแม่ มีวันแม่ก็ดี แม่จะได้กินข้าวกับลูกสักวัน

ผมโชคดีที่ยังมีแม่ และผมก็แน่ใจว่าแม่ของผมต้องรู้สึกโชคดีที่มีลูกอย่างผม ผมไปเยี่ยมแม่ ไปกอดแม่ (เกือบ) ทุกอาทิตย์ วันแม่ปีนี้ ผมไม่ได้ไปหาแม่ในวันแม่ หากแต่ไปวันสุดท้าย คือก่อนวันแม่หนึ่งวัน ผมไม่ได้พาแม่ออกไปกินข้าวนอกบ้าน หากแต่นั่งกินข้าวกลางวันอยู่กับแม่ที่บ้าน น้องสาวซึ่งตอนนี้ก็กลายเป็นผู้สูงอายุและเป็นผู้คอยดูแลแม่เป็นผู้เตรียมอาหารกินข้าวมื้อนี้ไม่ได้ฉลองวันแม่ ผมกินข้าวกลางวันกับแม่เป็นประจำ (เกือบ) ทุกอาทิตย์

ในโอกาสวันแม่ปีก่อน ผมแต่งกลอนสั้นๆ บทหนึ่งใส่ไว้ใต้รูปดอกมะลิในเฟซบุ๊กของผม

“ไม่แต่งเติมเสริมต่อเอ็นยอมแม่ ไม่แสวงแม่เผยใจให้ใครเห็น
รักเทิดทูนเท่านี้อย่างที่เป็น บูชาเช่นแม่พระประจำใจ”

แม่ร้อยปี ของมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดลจัดงานวันแม่เป็นประจำทุกปี ทุกปีจะคัดเลือกแม่ประเภทต่างๆ เพื่อรับรางวัล มีอาทิ แม่ร้อยปี แม่สู้ชีวิต แม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แม่จิตใจใสสะอาด

ผมมีส่วนร่วมงานวันแม่ของมหาวิทยาลัยโดยเป็นประธานคณะกรรมการคัดเลือก “แม่ร้อยปี” มานานกว่าสิบปีแล้ว แม่ร้อยปีของมหิดล คือ แม่ที่มีอายุเกินกว่าหนึ่งร้อยปีที่มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ การเป็นประธานคัดเลือกแม่ร้อยปีทำให้ผมได้มีโอกาสเดินทางไปพบแม่ผู้มีอายุเกินกว่าร้อยปีด้วยตัวเอง ปีละสองสามคน และมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลจากแม่ที่มีผู้ส่งรายชื่อมาให้คัดเลือกอีกปีละหลายสิบคน

การได้ทำงานเรื่องแม่ร้อยปี ผมถือว่าเป็นมงคล คนเราจะมีอายุยืนถึง 100 ปีไม่ใช่เรื่องง่าย คนที่มีอายุยืนยาวนานนั้นจะต้องผ่านความเสี่ยงต่อการเป็นโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ทั้งโรคติดเชื้อจากการกิน การอยู่และสภาพแวดล้อม ทั้งโรคที่เกิดจากอวัยวะของร่างกายที่เสื่อมลงตามสังขาร ทั้งอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้ในชีวิตประจำวัน เสี่ยงตายสารพัดกว่าที่จะได้ชื่อว่า “ศตวรรษิกชน” ถ้าไม่แน่จริง คนเราคงไม่มีชีวิตอยู่ยาวนานถึงร้อยปี และถ้าไม่มีบุญญาภานาจริงๆ ก็คงไม่มีอายุยืนยาวโดยที่ยังมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจอย่างนี้

ผมคิดถึงคุณยายอนงค์ อดคลิงท์ อายุ 104 ปี (พ.ศ. 2550) ที่พวกเราเห็นพ้องต้องกันว่าท่านเป็นผู้มีอายุเกิน 100 ปีที่มีสุขภาพทั้งกายและใจดีเลิศ ยิ่งเคลื่อนไหวทั้งภายในและนอกบ้านได้อย่างคล่องแคล่ว ท่านชวนเราเดินชมสวนนอกบ้าน หูและตาของท่านไม่มีปัญหาเลย ยังเขียนและอ่านหนังสือได้สะดวก ได้ยินชัดเจนโดยไม่ต้องใช้เครื่องช่วยฟัง แม่พวกเราจะคุยกับท่านด้วยเสียงดังระดับปรกติท่านก็ได้ยิน ท่านยังสือไว้ออนไลน์ได้ แต่วันนั้น ท่านสือไว้ออนไลน์ได้ไม่ราบรื่นนักด้วยเหตุผล “อ่อนซ่อมไปหน่อย” ท่านมีความจำดีเยี่ยม จำได้แม้กระทั่งชื่อของพวกเราที่พูดคุยกับท่าน ท่านฟังวิทยุ ดูทีวีเป็นประจำ ตอนเช้ามีดของทุกวัน ท่านตื่นขึ้นมาจากอาหารเสริมประเภทธัญพืชรับประทานด้วยตนเอง

เมื่อล้มภษาณเสร็จตอนค่ำของวันนั้น คุณยายอนงค์ได้ขอให้หลานพาพวกเราไปเลี้ยงอาหารค่ำที่ภัตตาคารอาหารทะเลใกล้บ้าน คุณยายไปร่วมรับประทานอาหารกับพวกเราด้วย ท่านรับประทานอาหารได้ทุกอย่าง ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา เรียกว่าท่านทานได้ทุกจานที่สั่งมาในมือนั้น ท่านมีความสุขที่ได้พูดคุยกับเราและลูกหลาน

ท่านผู้หญิงยศวดี บุรณลัมภฤทธิ์ อายุ 102 ปี (พ.ศ. 2552) เป็นผู้ที่มีอายุเกินร้อยปีอีกท่านหนึ่งที่พวกเราชื่นชม อายุมากขนาดนี้ท่านยังทำงาน ท่านต้องออกไปให้อีวาทแก่นักเรียนอัมพรไพศาล (ปากเกร็ด นนทบุรี) ที่หน้าเสาธงทุกเช้า และยังนั่งทำงานในสำนักงานอำนวยการที่โรงเรียนของท่าน เราค่อนข้างมั่นใจว่าท่านน่าจะเป็นคนทำงานที่มีอายุสูงที่สุดในโลก ท่านผู้หญิงยศวดี มีความจำเป็นเลิศ ท่านยังฝึกสมองด้วยการเล่นครอสเวิร์ดภาษาอังกฤษอยู่เป็นประจำ

พูดถึงความจำของแม่ร้อยปีหลายท่านที่ผมได้พบมาแล้วก็ให้หนักอึ้งตัวเอง ผมจัดเป็นเพียงแค่ผู้สูงอายุขั้นประถม หรือผู้สูงอายุวัยต้นๆ แต่ก็มีอาการลืมนั้นลืมนี่ได้ไม่เว้นแต่ละวัน ลืมชื่อคน ลืมชื่อเรียกสิ่งของ ลืมศัพท์บางคำในภาษาเขมร เวียดนาม และภาษาอินโดนีเซียที่เคยรู้ แม้กระทั่งศัพท์ภาษาไทยเองบางครั้งก็นึกบางคำไม่ออกเหมือนกัน สงสัยต้องไปทวงคาถากันลืมนี่คุณยายทิพย์ ศรีแจ้ แห่งเพชรบุรี อายุ 105 ปี (พ.ศ. 2555) ได้ให้ไว้เมื่อปีกลาย คุณยายทิพย์ ให้ท่องคาถาดังนี้ “นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(3 ครั้ง) อิติปิโสภะคะวา ไหว้พระเสาร์หนึ่งองค์ ขอให้ยาลิมหลง จงไปนิพพาน ให้พบดวงแก้ว ให้แคล้วดวงมาร นมัสการธิดามณี อิติปิโสภะคะวา ไหว้พระเสาร์สององค์ ขอให้ยาลิมหลง จงไปนิพพาน ให้พบดวงแก้ว ให้แคล้วดวงมาร นมัสการธิดามณี....” คุณยายทิบบอกให้ท่องไหว้พระเสาร์ไปจนครบสิบองค์ทุกวัน รับประทานไม่หลงลืมแน่ๆ

คิดถึงคุณยายถวิล ลืมจำรูญ อายุ 103 ปี (พ.ศ. 2554) คนตลาดพลู และเคยมีอาชีพขายหมากพลูจริงๆ แต่ก่อนคนไทยเคี้ยวหมากกันมาก หมากต้องกินกับใบพลู หมากกับพลูจึงเป็นผลิตภัณฑ์พืชที่อยู่คู่กัน คุณยายถวิลเล่าว่า การนับหมากเขานับเป็นมือ มือละ 5 ลูก ส่วนการนับใบพลู เขานับใบพลูมาเรียงซ้อนกัน 20 ใบนับเป็นหนึ่งเรียง และ 4 เรียงนับเป็นหนึ่งกำ

ปี พ.ศ. 2556 นี้ ผมได้เดินทางไปพบแม่ร้อยปีสองราย รายแรกคุณยายหนู เปรมศิริ อายุ 104 ปี ที่บางกรวย นนทบุรี คุณยายหนูสวดมนต์ อิติปิโสภะคะวา ...ให้ฟัง เท่านั้นยังไม่พอคุณยายได้สาธิตการหุงข้าวด้วยหม้อข้าวไฟฟ้าให้พวกเราดู เริ่มตั้งแต่ตวงข้าวด้วยถ้วยตวงใส่หม้อ ข้าวหนึ่งครั้งคุณยายหนูเสียบปลั๊กและกดสวิทช์ด้วยตนเอง ได้ยินว่าคุณยายใช้เครื่องซักผ้าได้ด้วย เรียกได้ว่าคุณยายหนูช่วยตัวเองได้ทุกเรื่อง จึงเกือบไม่เป็นภาระต้องพึ่งพิงลูกหลานในการดูแล

แม่ร้อยปีอีกท่านหนึ่งที่ผมมีโอกาสไปเยี่ยมในปีนี้เป็นคุณยายย้วน รอดอโร อายุ 101 ปี ชาวบางปลาสร้อย ชลบุรี พ่อคุณกันแล้ว คุณยายย้วนสนุกมาก รำวงด้วยท่วงท่าอ่อนช้อยสวยงาม คุณยายจูบแก้มผมพอดใหญ่ ชวนผมกินข้าวกับคะน้าไฉ่ซึ่งทีมงานถ่ายทำวิดีโอและภาพนิ่งของพวกเราขอให้คุณยายแสดงความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง เช่น กินข้าวเอง เดินเอง ตอนที่เราจะลากลับ คุณยายแสดงอาการอารมณ์อาลัยชัดเจน เหมือนกำลังสนุกสนานกันแล้วจู่ๆ พวกเราก็จะหนีจากไป ผมคิดว่าแม่ร้อยปีที่พวกเราได้ไปพบทุกคนรู้สึกอย่างนี้เมื่อเราต้องอำลาจากกัน

คุณย่าทรัพย์ สารเกษตริณ อายุ 108 ปี (พ.ศ. 2550) พูดเมื่อพวกเราจากลว่า “มีคนมากี่สนุกสนานกันไป ไม่มีใครมากี่นอน”

แม่ร้อยปีทุกคนที่ผมไปพบมามีคุณลักษณะเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ ความเป็นคนอารมณ์ดี ลูกหลานของท่านมักพูดว่าคุณยาย คุณทวด ใจดี แม่ร้อยปีหลายคนยังสวดมนต์ได้หลายคนยังจำบทกลอน คำคล้องจองได้ หลายคนชอบรำฟ้อน ผมนึกเสมอว่าท่านผู้มีชีวิตอยู่มาได้ถึงร้อยปีอย่างนี้ ต้องเป็นคนใจดี ลูกหลานและคนรอบตัวจึงรักและคอยช่วยดูแล ถ้าใจร้าย ปากร้าย ลูกหลานที่ไหนจะเต็มใจดูแล แม่ร้อยปีที่ผมไปพบจะอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น มีลูกหลานคอยดูแลให้ความรัก ผมได้บทเรียนสอนใจตัวเองว่า ถ้าเราอยากมีอายุยืนอยู่นานๆ แล้วยังมีคนคอยดูแล เราก็ต้องมีเมตตากรุณากับลูกหลานและคนรอบข้างตั้งแต่ยังไม่แก่นั่นเทียว

ผมขอรับพรจากคนร้อยปี “ขอให้อายุยืนเหมือนยาย อายุเท่าๆ ยาย” “อายุยืน ร่างกายแข็งแรง มีความสุข สดชื่นแจ่มใสตลอดไป” “บุญรักษา อย่าเจ็บอย่าไข้” แล้วกับทอวยพรของคุณยายทิบ “นึกแก้วให้ได้แก้วทอง นึกทองให้ทองไหลมานึกอะไรก็ได้ตั้งใจ ขอให้ใจเย็นตั้งแต่มาน้ำคนคา ขอให้เป็นอย่างเป็นครู เป็นไปทุกชาติ ทุกชาติไป”

ลูกรัก...ให้แหวนเพชรแม่

ขอย้อนกลับมาเล่าเรื่องลูกของเพื่อนที่ให้ของขวัญเป็นแหวนเพชรแก่แม่เนื่องในโอกาสวันแม่ ความจริงผมเคยเล่าเรื่องเกี่ยวกับลูกเพื่อนคนนั้นมาแล้วในประชากรและการพัฒนาฉบับก่อน เธอเพิ่งให้ของขวัญวันเกิดพ่อเป็นรถจักรยานยนต์แดงปีก่อนๆ ไฉน แม่ก็เคยได้รับรถจักรยานยนต์แดงเป็นของขวัญวันเกิดมาแล้วเช่นกัน

ลูกสาวเพื่อนคนนี้ประกอบอาชีพที่มีรายได้ดี คือเป็นทันตแพทย์ เธอเป็นสตรีจึงไม่มีภาระที่จะต้องเลี้ยงดูครอบครัว ไม่ต้องมีลูกที่ต้องห่วงกังวล ผมชื่นชมเธอตรงที่เธอมีใจที่จะให้กับพ่อแม่ ผมไม่ได้ตื่นเต้นกับมูลค่าราคาล้างของเธอให้พ่อแม่ เป็นของขวัญ ไม่ว่าจะเป็นรถจักรยานยนต์แดง แหวนเพชร แต่ใจกตัญญูนี้ล้ำค่า ผมจึงแต่งกลอนไว้บทหนึ่งเมื่อได้เห็นรูปแหวนเพชรที่เธอให้แม่เนื่องในวันแม่ปีนี้

อำมรงค์เรือนนี้ มีค่านัก	เพราะใช้รักถักผจงเป็นวงแหวน
ประกายเพชรเก็จพรางสว่างแดน	เสมอแนมยัดมั่นกตัญญู
ลูกรักแม่อย่างที่เป็นอยู่เช่นนี้	ก็ร้อยปี อำมรงค์จะคงอยู่
โลกสลดสวยด้วยธรรมคอยค้ำชู	แม่ลูกคู่รักกัน นิรันดร

ถ้าเพียงลูกๆ มีใจกตัญญู และแสดงกตเวทิต่างตามสมควรตามอัธยาศัยของตน ลังคมสูงวัยของเราก็จะสลดสวยงาม “มาตาปิตุอุปัฏฐานัง เอตัมมัง คละมุตตะมัง บำรุงมารดาบิดา นี้เป็นมงคลอันอุดม” - หนึ่งในมงคล 38 ธรรมอันนำมาซึ่งความสุขความเจริญ

คุณยายหนู และคุณยายย้วน แม่ร้อยปีมหิตล 2556

อ.ปราโมทย์ และคุณยายย้วน

ลักษณะนาม

ภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ในสังคมดั้งเดิมที่ความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสารก็จะง่ายตามไปด้วย คือ มีคำใช้ไม่มากนัก และมีเพียงภาษาพูดเท่านั้น เมื่อสังคมเจริญก้าวหน้า ภาษาก็เจริญงอกงาม คำพูดที่ใช้ก็เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ และภาษาเขียนก็เกิดขึ้น

เนื่องจากภาษาเป็นสื่อของความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ภาษาจึงแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น สังคมเกษตรย่อมมีคำศัพท์เกี่ยวกับพืช สัตว์ การเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ ส่วนสังคมอุตสาหกรรมมีคำศัพท์มากเกี่ยวกับเครื่องยนตกลไก และการผลิต สังคมชนบทมีคำที่ใช้ในเรื่องธรรมชาติและการช่วยเหลือเกื้อกูลมาก ส่วนสังคมเมืองมีคำที่ใช้มากในเรื่องธุรกิจและการแข่งขัน เป็นต้น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ภาษาก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ในทางกลับกัน ภาษา ก็อาจเป็นตัวนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เช่นกัน

ปัจจุบัน เทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ต ทำให้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากลในโลกอินเทอร์เน็ต ซึมแทรกเข้ามาในภาษาไทยมากขึ้น ยิ่งกว่านั้น การส่งข้อความผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ที่มีเนื้อที่จำกัด ทำให้คำบางคำถูกย่อให้สั้นลง หรือเปลี่ยนตัวสะกด บางคำก็ถูกตัดทิ้งไป และมีบางคำเกิดขึ้นใหม่ แต่คำศัพท์กลุ่มหนึ่งอาจสูญหายไป นั่นคือ “ลักษณะนาม”

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ลักษณะนามคือ “คำนามที่แสดงลักษณะของสิ่งต่างๆ เช่น คน 3 คน แมว 2 ตัว ชลู่ย 3 เล้า ลูกคนโต หมวกใบใหญ่” จะเห็นได้ว่าลักษณะมี 2 ประเภทคือ ประเภทแรกเกี่ยวกับจำนวนหรือปริมาณของสิ่งนั้นๆ ได้แก่ คน 3 คน แมว 2 ตัว และชลู่ย 3 เล้า ซึ่งคน ตัว และเล้า เป็นลักษณะนามของคน แมว และชลู่ย ตามลำดับ ประเภทที่สองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ ได้แก่ ลูกคนโต และหมวกใบใหญ่ ซึ่งคนและใบ เป็นลักษณะนามของลูก และหมวก ตามลำดับ โดยทั่วไป เรามักจะนึกถึงลักษณะนามในความหมายแรก ซึ่งเกี่ยวกับจำนวน

เพราะภาษาอังกฤษไม่มีลักษณะนาม จึงเริ่มต้นด้วยจำนวน และตามด้วยคำนาม ดังเช่น แมว 2 ตัว ในภาษาไทย ก็จะเป็น 2 แมว ในภาษาอังกฤษ หรือชลู่ย 3 เล้า ในภาษาไทย ก็จะเป็น 3 ชลู่ย ในภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะได้ยินหรือได้อ่านคำเช่นนี้บ่อยครั้งขึ้น เช่น 7 นาวิกโยธิน หรือ 5 วุฒิสมาชิก เป็นต้น

การเลิกใช้ลักษณะนามนี้ ผู้เลิกใช้อาจคิดว่าเท่ หรืออาจเป็นเพราะความมั่งง่าย เห็นแก่ความสะดวกเข้าว่า หรือเพราะความเกียจคร้าน ไม่อยากค้นคว้าหรือจดจำลักษณะนามที่ถูกต้องก็ได้ แต่ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม ย่อมไม่เป็นผลดีต่อภาษาไทย

สังคมไทยได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาเกือบทุกอย่าง ตั้งแต่อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ทุนนิยม บริโภคนิยม การเมือง การทหาร การศึกษา ฯลฯ ก็คงเหลือภาษาไทยที่เป็นปราการด่านสุดท้าย จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ที่ต้องช่วยกันรักษาภาษาไทยไว้

ผู้ที่ต้องการใช้ลักษณะนามที่ถูกต้อง สามารถเปิดดูได้จากเว็บไซต์ของราชบัณฑิตยสถาน คือ www.royin.go.th

สำหรับภาษาอังกฤษก็มีการใช้ผิดอยู่บ่อยๆ เหมือนกันจนทำให้เกิดสมาคมปกป้องภาษาขึ้น ได้แก่ สมาคมปกป้องเครื่องหมายวรรคตอน (The Apostrophe Protection Society) ในประเทศอังกฤษ ซึ่งก่อตั้งโดย จอห์น ริชชาร์ด (John Richards) อดีตนักหนังสือพิมพ์และผู้ช่วยบรรณาธิการที่หงุดหงิดกับการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ไม่ถูกต้อง ครั้นเมื่อเกษียณแล้ว จึงได้จัดตั้งสมาคมนี้ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยมีพันธกิจที่จะอนุรักษ์ความถูกต้องของการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้เขียนในภาษาอังกฤษ (คู่มือการใช้ที่ถูกต้องได้ที่เว็บไซต์ของสมาคม คือ www.apostrophe.org.uk)

เพราะคนทุกคนเป็นเจ้าของภาษา แต่ละคนจึงต้องมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความถูกต้องของภาษาตนเองด้วย โดยต้องรู้ว่าภาษาที่ถูกต้องเป็นอย่างไร และจะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดผิดอย่างไร สิ่งที่สำคัญๆ ได้ทำก็คือ โพลสตภาพถ่ายของการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ไม่ถูกต้องบนเว็บไซต์ และสนับสนุนให้อ่านร่วมส่งรูปถ่ายเพื่อขึ้นบนเว็บไซต์ด้วย ปัจจุบันมีรูปภาพบนเว็บไซต์มากกว่า 350 รูป จากทั่วทุกมุมโลก

ผู้ที่เข้าไปดูรูปภาพเหล่านี้ มักจะขำก่อน แล้วจึงได้ฉุกคิดสมกับเจตนารมณ์ของรางวัลอิกโนเบล จึงมีผลให้ John Richards ได้รับรางวัลอิกโนเบล สาขาวรรณคดี ในปี พ.ศ. 2544

รางวัลอิกโนเบล: รางวัลสำหรับงานวิจัยที่ทำให้ “ขำ” ก่อน “คิด”

“ไม่เป็นไร” ในภาษาอาเซียน

ประเทศ	คำเขียนภาษาไทย
กัมพูชา	ออส ซะ เอย เต
บรูไนดารุสซาลาม	ทีแตก อปาอปา
มาเลเซีย	
อินโดนีเซีย	
ไทย	ไม่เป็นไร
เมียนมาร์	ปามามับชิบบู
ฟิลิปปินส์	อินดี บาเล
ลาว	บ่เป็นหยั่ง
สิงคโปร์	เหมย ฉีน เมอ
เวียดนาม	โคงชาวเดว

เพิ่มปีแห่งชีวิตที่มีคุณภาพ

เป็นเรื่องน่ายินดี ที่ประเทศไทยรวมถึงหลายๆ ประเทศทั่วโลก มีแนวโน้มอายุคาดเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา เพราะความยืนยาวของชีวิต เป็นสิ่งที่เรานักนำมาผูกกับสุขภาพของคนในประเทศนั้น

แต่ก่อนที่เราจะวางใจกับความสำเร็จจากความก้าวหน้าทางสาธารณสุขของโลก เราควรที่จะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนว่า จำนวนปีของชีวิตที่ได้เพิ่มขึ้นมานั้น เป็นปีที่อยู่อย่างมีคุณภาพหรือไม่

นั่นคือ เราไม่ควรดูเพียงที่อายุคาดเฉลี่ยเพียงอย่างเดียว เพราะอายุคาดเฉลี่ยสะท้อนเพียงแค่ว่าจำนวนปีที่คนคนหนึ่งจะมีชีวิตอยู่ได้โดยเฉลี่ย แต่ไม่ได้ดูว่า จำนวนปีที่มีชีวิตอยู่นั้นเป็นอย่างไร

หากจำนวนปีที่มีชีวิตอยู่ได้เพิ่มขึ้นมาจากการมีอายุคาดเฉลี่ยที่สูงขึ้น กลับกลายเป็นช่วงที่ต้องอยู่อย่างลำบากยากเข็ญ เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ความพิการ และข้อจำกัดต่างๆ ของร่างกาย ทำให้ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ อายุคาดเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นมาก็อาจดูไม่มีความหมายมากนัก

เพราะฉะนั้น เราจะทำอย่างไรที่จะส่งเสริมให้ทุกคนได้ใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพทั้งกายและใจที่ดี ได้อย่างยาวนานที่สุด นั่นคือเราจะทำอย่างไร ที่จะเพิ่มจำนวนปีแห่งชีวิตที่มี “คุณภาพ”

ดังนั้น หากอายุคาดเฉลี่ยไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพได้ จึงจำเป็นต้องหาตัวชี้วัดตัวใหม่ขึ้นมาที่จะนำมิติทางด้านคุณภาพของชีวิตมาคำนวณด้วย ตัวชี้วัดตัวหนึ่งคือ อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดี (Health Adjusted Life Expectancy หรือ HALE) ซึ่งเป็นการปรับอายุคาดเฉลี่ยที่คำนวณได้ตามตารางชีพ ให้เป็นปีเฉลี่ยที่มีชีวิตอยู่ตามระดับสถานะสุขภาพในแต่ละช่วงชีวิต โดยมีการให้น้ำหนักที่มีค่าตั้งแต่ 1 ซึ่งหมายถึงการมีสุขภาพสมบูรณ์ที่สุด ไปจนถึง 0 ซึ่งหมายถึงการตาย

เพราะฉะนั้น ถ้าหากประชากรมีสุขภาพที่สมบูรณ์จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต อายุคาดเฉลี่ยและอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีจะเท่ากัน แต่หากประชากรไม่ได้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ที่สุดตลอดช่วงชีวิต อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีจะมีค่าต่ำกว่าอายุคาดเฉลี่ย จึงจะเห็นได้ว่า ยิ่งความแตกต่างระหว่างสองตัววัดนี้มีมากเท่าไร จำนวนปีที่ประชากรต้องอยู่กับความเจ็บป่วย หรือความพิการจะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับประเทศไทย คณะทำงานศึกษาภาระโรคและปัจจัยเสี่ยง ของสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข รายงานว่า อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของชายไทยในปี พ.ศ. 2552 อยู่ที่ 71 ปี ในขณะที่อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีอยู่ที่ 65 ปี นั่นหมายความว่า ชายไทยจะมีช่วงเวลาที่อยู่อย่างมีสุขภาพดีโดยเฉลี่ย 65 ปี และอีก 6 ปีที่เหลือนั้น จะอยู่โดยมีสุขภาพที่ไม่สมบูรณ์

สำหรับหญิงไทย ช่วงเวลาที่จะมีชีวิตอยู่โดยมีสุขภาพที่ไม่สมบูรณ์นั้นจะสูงยิ่งกว่าเพศชาย คือประมาณ 9 ปี ด้วยอายุคาดเฉลี่ยที่ 77.5 ปี และอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่ 68.1 ปี

นโยบายด้านสาธารณสุขของประเทศ จึงไม่ควรจะพึ่งตัวชี้วัดด้านอายุคาดเฉลี่ยเพียงอย่างเดียว เพราะหากเราลองนึกดูเล่นๆ ว่า ถ้าอายุคาดเฉลี่ยของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ แต่อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีไม่เพิ่มขึ้นตามประชากรของประเทศเราจะเป็นอย่างไร การที่เราต่อชีวิตประชากรให้ยืนยาวขึ้น แต่ไม่ได้ให้สุขภาพที่ดีแถมไปด้วย เป็นสิ่งที่เราต้องการหรือไม่

ดังนั้น อายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อเราก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ เพราะถึงแม้เราจะมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น แต่ถ้าหากผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถอยู่อย่างมีสุขภาพที่ดี ปัญหาทั้งหลายที่เราคาดว่าจะตามมาจากการเป็นสังคมสูงอายุจะบรรเทาลงเป็นอย่างมาก

ส่วนแนวทางต่างๆ ในการช่วยเพิ่มอายุคาดเฉลี่ยอย่างมีสุขภาพที่ดีนั้น จะทำอย่างไรได้บ้าง ต้องขออนุญาตยกไปพูดคุยกันในฉบับหน้าค่ะ

เสวนากับชายคาประชากร

จัดเป็นประจำทุกวันพุธ เวลา 12.30-13.30 น. ณ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม สนใจกำหนดการเสวนาแต่ละเดือน ดูที่ www.ipsr.mahidol.ac.th

“การจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพทางเพศในกลุ่มเยาวชนหลากหลายทางเพศในสถานศึกษา” โดย นายพงษ์ศักดิ์ สกุลทักษิณ, 7 ส.ค. 56

“ทหารกับคน: บนเส้นทางการสร้างระเบียบวินัยและการต่อต้าน” โดย นายอิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ, 14 ส.ค. 56

“Gender Issues in Mobility of Nurses under ASEAN Economic Community in Thailand” โดย Mr.Napaphat Satchanawakul, 21 ส.ค. 56

“Are Foreign Firms Greener? : Evidence from the Manufacturing Sector in Vietnam” โดย Dr.Phongpob Methakullawat, Department of Information at the Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 21 ส.ค. 56

“Urbanization, Sustainability, and Livelihood Strategies: Preliminary Ethnographic Data in Samut Prakan and Nakhon Ratchasima, Thailand” โดย Gregory S. Gullette, Assistant Professor, Department of Anthropology Santa Clara University Santa Clara, California, 4 ก.ย. 56

“ประสบการณ์การใช้โปรแกรม Turnitin” โดย อ.ดร.มาลี สันสุวรรณ และ รศ.ดร.ปัทมา ว่าที่พัฒนวงศ์, 11 ก.ย. 56

“Well Being of Older Persons in Myanmar in Comparative Perspective” โดย Professor John Knodel, 18 ก.ย. 56

“Healthy people Healthy Environment” โดย Dr.Roger-Mark De Souza, Director of Population, Environmental Change, and Security, Environmental Change and Security Program and Global Health Initiative, 24 ก.ย. 56

การอ่านสร้างคนได้อย่างไร?

บทความนี้ขอเล่าสู่กันฟังเกี่ยวกับกิจกรรมของหอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งอยู่ในโครงการความรู้สร้างสุข (Happy with knowledge) เพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยการเชื่อมโยงประโยชน์จากความรู้นำไปสร้างความสุขและสมดุลในชีวิตได้ โดยสอดคล้องกับภารกิจหลักของหอสมุดและคลังความรู้ฯ ในฐานะขององค์กรแห่งการเรียนรู้และเป็นคลังความรู้ และสอดคล้องกับนโยบาย Happy Workplace ของมหาวิทยาลัยมหิดล จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความสุขด้านจิตวิญญาณ (Happy Soul) ในรายการ “Format จิต Delete อารมณ์”

เป็นโครงการบรรยายธรรมะ ฟังธรรมเทศนา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาธรรมะ ในหัวข้อธรรมบรรยาย “การอ่านสร้างคนได้อย่างไร” โดย พระธรรมวิฑูรย์ พระราชญาณกวี (ปิยโสภณ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2556 เวลา 8.30-10.00 น. ณ สโมสรวิทยาด้านข้างอาคารหอสมุดและคลังความรู้ฯ ม.มหิดล ศาลายา (กิจกรรมบรรยายธรรมะ กำหนดจัดทุกวันพุธแรกของทุกเดือน)

สาระสำคัญจากธรรมบรรยาย “การอ่านสร้างคนได้อย่างไร” พระราชญาณกวี สอนให้รู้จักอ่าน 3 อย่าง คือ 1) อ่านหนังสือให้เป็น หนังสือที่ควรอ่านมี 3 อย่างคือ หนังสือเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ หนังสือประวัติศาสตร์หรือชีวประวัติบุคคลเพื่อสร้างเสริมกำลังใจ และหนังสือนวนิยายเพื่อให้มีจินตนาการ เมื่ออ่านหนังสือใดๆ แล้วควรสรุปประเด็นสำคัญให้ได้ 2) อ่านคนให้เป็น ตั้งแต่เกิดจนตายมีคนมาให้อ่านไม่รู้จบสิ้น 3) อ่านใจตนเอง เพื่อเช็คยอดอารมณ์และพิจารณาตนอยู่เสมอ

การบรรยายธรรมะครั้งนี้ ทำให้ผู้เขียนนึกถึงนโยบายของกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหนังสือโลกปี 2556 หรือ Bangkok World Book Capital 2013 เพื่อให้ทุกคนรับรู้ว่าการอ่านเป็นเรื่องสำคัญ และจะพบกับความต้องการใหม่ๆ ในการเข้าไปสู่โลกของการอ่าน และสามารถสร้างคนได้อย่างไร เหตุผลหลากหลายที่มีผู้แสดงความเห็นเอาไว้อาจจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ได้แก่ การอ่านเป็นการเปิดโอกาสให้ได้รับรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตัวเอง เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ จากผู้อื่น เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ การอ่านทำให้เรามีสติ และได้สมาธิที่ดี การอ่านสร้างมวลมนุษยชาติ ทำให้เกิดความสนุกสนาน เบิกบานใจ ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ได้สำนวนภาษา และพัฒนาทักษะการเขียน การอ่านสร้างคน การอ่านสร้างให้เราเป็นคนมั่นใจ

ฉะนั้นการอ่านจึงให้อะไรแก่เรามากกว่าที่คิด และสร้างให้คนเป็นคนดีสามารถอยู่ร่วมกันในครอบครัว องค์กร และสังคมได้อย่างมีความสุข

(ที่มา : http://www.bangkokworldbookcapital2013.com/home/readingproject_detail.asp?lang=th&id=6)

เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2556 กลุ่มภารกิจสุขภาพโลกมหิดล (Mahidol University Global Health: MUGH) ได้จัดเสวนาในหัวข้อ “Time to Think Global” ขึ้น ณ ห้องประชาสังคมอุดมพัฒนา สถาบันวิจัยประชากรและสังคม โดยมี ศ.นพ.รัชตะ รัชตะนาวิน เป็นประธานและเป็นวิทยากรร่วมกับ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ นพ.วิวัฒน์ โรจนพิทยากร และคุณหญิงลักษณา จันทรเลขาพันธ์ุ ร่วมด้วย รศ.ดร.ชื่นฤทัย กาญจนจิตรา ผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจสุขภาพโลกมหิดล เป็นผู้ดำเนินการเสวนา โดยมีผู้เข้าร่วมรับฟังกว่า 80 คน

ประเด็นสำคัญของการเสวนาครั้งนี้ คือ สถานการณ์และความท้าทายของสุขภาพโลก (Global Health), ประเด็นสุขภาพโลกที่โลกกำลังตื่นตัว, สุขภาพโลกในอาเซียนและต่างประเทศ, นโยบายของมหาวิทยาลัยในการขับเคลื่อนตลอดจนความเป็นมาและบทบาทของกลุ่มภารกิจสุขภาพโลก หรือ MUGH ซึ่งวิทยากรทั้งหมด ได้ชี้ให้เห็นว่า การทำงานด้านสุขภาพโลก เป็นสิ่งจำเป็นของทุกประเทศทั่วโลก เนื่องจาก ปัญหาสุขภาพที่เป็น Global Issues ได้ส่งผลกระทบต่อโลกอย่างกว้างขวาง ดังนั้น มหาวิทยาลัย ซึ่งมีต้นทุนในด้านบุคลากรและองค์ความรู้ จึงควรเข้ามามีบทบาทในการทำงานด้านนี้ โดยการร่วมกันทำงานในลักษณะ “สหสาขาวิชา” ทั้งการสร้างองค์ความรู้ งานวิจัย ซึ่ง MUGH จะเป็นกลไกเชื่อมโยงและสนับสนุนให้เกิดการทำงานในลักษณะดังกล่าว รวมทั้งยังจะมีบทบาทในการผลักดันการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของมหาวิทยาลัยด้วย

กมลชนก ขำสุวรรณ
kanolchanok.khu@mahidol.ac.th

วันที่ 26-31 ตุลาคม 2556 ผู้เขียน คณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาของสถาบันฯ จำนวน 13 ท่าน ได้เข้าร่วมประชุมสหภาพระหว่างประเทศเพื่อการศึกษาทางวิชาการเรื่องประชากร “The International Union for the Scientific Studies on Population: IUSSP” ครั้งที่ 27 เพื่อนำเสนอผลงาน ทั้งแบบปากเปล่าและโปสเตอร์ ณ BEXCO Conference Centre เมืองปูซาน ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งจัดประชุมทุกๆ 4 ปี โดยเปลี่ยนไปตามมติของประเทศสมาชิกประเทศต่างๆ ในปีนี้คณะรัฐบาลและนักวิชาการจากเกาหลีใต้ ได้ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อให้รัฐบาล ตลอดจนประเทศต่างๆ ทั่วโลกผลักดันให้นโยบายเพิ่มประชากรบังเกิดผลจริงจัง มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 2,377 คน การนำเสนอผลงานวิจัยแบบปากเปล่า 1,052 หัวข้อ 484 โปสเตอร์ และการประชุมรอบ 4 หัวข้อ หัวข้อการประชุมมีหลากหลายให้ผู้ร่วมประชุมเลือกเข้าฟัง อาทิ อนามัยเจริญพันธุ์ ภาวะการตายภาวะสุขภาพ ผู้สูงอายุ การย้ายถิ่น การแต่งงาน ที่น่าสนใจนอกเหนือจากความหลากหลายของเนื้อหา คือความหลากหลายของผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจาก 111 ประเทศทั่วโลก ซึ่งในการประชุมต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารถึง 2 ภาษา คืออังกฤษและฝรั่งเศส ผู้สนใจสามารถหารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.iussp.org

ชวนอ่านฉบับนี้ ขอแนะนำหนังสือ “สุขภาพคนไทย 2556: ปฏิรูปประเทศไทย ปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ เพิ่มพลังพลเมือง” จัดทำโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สุขภาพคนไทยเล่มนี้เป็นฉบับครบรอบ 1 ทศวรรษ เนื้อหาในหนังสือประกอบไปด้วย 5 สถานการณ์เด่นในรอบทศวรรษ อาทิ ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย สถานการณ์รุนแรงไฟใต้เดินทางสู่อิสราเอล 10 สถานการณ์เด่นในรอบปี อาทิ วิกฤตภัยพิบัติ การรับจำนำข้าว การขึ้นค่าแรง 300 บาท สังคมไทยไร้รอยเหิน การใช้งานพลังงานของประเทศ นอกจากนี้ยังมี 10 ตัวชี้วัดความมั่นคงมนุษย์ อาทิ ความไม่มั่นคง พลังงาน คุณภาพคน ความเหลื่อมล้ำ

หนังสือสุขภาพคนไทยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านที่จะได้เรียนรู้และศึกษาจากปรากฏการณ์ในรอบทศวรรษเพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการของเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามที่เป็นจริงจากมุมมองตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่สังคมที่เป็นสุขร่วมกัน ผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.ipsr.mahidol.ac.th

ผู้เฒ่าอายุ 100 ปี แห่งเกาะลอมบอก ประเทศอินโดนีเซีย

ลอมบอก (Lombok) เป็นเกาะเล็กๆ ที่อยู่ไม่ไกลจากเกาะบาหลีมากนัก เดินทางโดยเครื่องบินจากสนามบินเดนปาซาร์ (Depasar) ราว 20 นาทีเท่านั้น เกาะลอมบอก ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก ทำให้ธรรมชาติบนเกาะยังคงมีความสมบูรณ์ และวิถีชีวิตยังคงความเป็นพื้นเมืองอยู่มากเมื่อเทียบกับบาหลี ทางตอนใต้ของเกาะซึ่งห่างจากเมืองคูตา (Kuta) ไม่มากนัก มีหมู่บ้านของชาวอิสลามพื้นเมืองเรียกว่าชาวซาสัก (Sasak) อาศัยอยู่จำนวนหนึ่ง หมู่บ้านนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งบนเกาะลอมบอก ระหว่างการเดินทางชมหมู่บ้านเราจะเห็นบ้านพื้นเมืองที่สร้างจากดินเหนียวและมุงหลังคาด้วยหญ้าข้างตากแห้ง โถงค้ำของเรือนบอกว่าจะต้องมีการเปลี่ยนหลังคากันทุกปี เพราะหญ้าจะผุ บางบ้านก็หันมาใช้ซีเมนต์พื้นแทนดินเหนียวแล้ว

ระหว่างทางที่เดินเที่ยว มีผู้สูงอายุจำนวนมากนั่งทอดผ้าอยู่ หญิงชาวซาสักทอดผ้าใช้เองตั้งแต่สมัยโบราณ จนผ้าทอดได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของหมู่บ้านนี้ เรามาสะดุดตาคุณยายท่านหนึ่งที่ยื่นผ้าออกมาเสนอขายให้เรา ทราบจากโถงค้ำว่าคุณยายทวดท่านนี้มีชื่อว่าอินัก เมเลน (Inak Melen) คุณทวดอินัก อายุ 100 ปีแล้ว คุณทวดอายุคนเดียว ไม่มีลูกและสามีก็เสียชีวิตไปแล้ว ถามโถงค้ำในหมู่บ้านมีคนอายุร้อยปีอีกหรือไม่ โถงค้ำบอกว่ามีอีกคนหนึ่งอายุ 105 ปี แต่เนื่องจากต้องรีบขึ้นเครื่องบินกลับไปเกาะบาหลี จึงไม่มีเวลาเดินไปเยี่ยมผู้สูงอายุ 105 ปีอีกท่าน แต่อย่างน้อยเราก็คงโชคดี ที่ได้มีโอกาสเจอคนร้อยปีแห่งเกาะลอมบอก หากได้กลับไปคราวหน้าจะต้องไปเยี่ยมให้ได้

“รักต้องทุ่ม” แต่งงานทั้งที ต้องมีสินสอดเท่าไร

“งานแต่งงาน” เป็นงานหนึ่งที่คู่บ่าวสาวใฝ่ฝันว่าจะต้องมีสักครั้งในชีวิต แต่เอ๊ะ!!! งานแต่งในฝันที่ว่า ต้องใช้เงินเท่าไร สินสอดควรจะเป็นเท่าไร จึงจะสมฐานะของทั้งสองฝ่าย เรามีสูตรคิด “มูลค่าสินสอด”¹ มาให้ลองคิดกันดูเล่นๆ

$$\begin{aligned} \text{ค่าสินสอด} = & (2.2205 \times \text{รายได้ต่อเดือน}) + (8986.92 \times \text{อายุ}) + \\ & (174818.6 \text{ หากเป็นคนกรุงเทพฯ}) + \\ & (227064.1 \text{ หากแต่งงานเป็นคนแรกของครอบครัว}) + \\ & (1890610 \text{ หากเป็นผู้บริหารระดับสูง}) \\ & - (454350.5 \text{ หากจบการศึกษาไม่เกินมัธยม/ปวช.}) \\ & - (134160.8 \text{ หากมีภาระต้องดูแลครอบครัวอยู่}) \end{aligned}$$

ตัวอย่างข้างต้นยังไม่รวมค่าชุดแต่งงาน ค่าถ่ายรูปปริเว็ดding ค่าสถานที่ ค่าขันหมาก ค่าของชำร่วย ค่าแต่งงานทำผ้ม ค่าดนตรี อาหาร ค่าตกแต่งสถานที่ ฯลฯ เป็นเรื่องเฉพาะของค่าสินสอดเท่านั้นนะ ต่างฝ่ายต่างก็มีมูลค่าสินสอดที่ต่างกันเช่นนี้ คู่บ่าวสาวก็อย่าเพิ่งตกอกตกใจกันไป จริงๆ ขึ้นอยู่กับทั้งสองฝ่ายที่จะตกลงกัน หากตกลงกันได้ด้วยความรักและความเข้าใจ “มูลค่าของสินสอด อาจจะไม่มีความสำคัญก็เป็นได้”

สินสอดที่หมจะให้เจนนีได้ 435,997 บาท

สินสอดที่เจนนีควรได้ 738,105 บาท

ชาย อายุ 32 ปี รายได้ 25,000 บาท/เดือน เป็นคนอยู่ชานชา การศึกษาปริญญาโท แต่งงานคนแรกที่บ้าน มีภาระดูแลครอบครัว ไม่ได้เป็นผู้บริหารระดับสูง

เจนนี อายุ 30 ปี รายได้ 30,000 บาท/เดือน เป็นคนกรุงเทพฯ การศึกษาปริญญาโท แต่งงานคนแรกที่บ้าน ไม่ได้ดูแลครอบครัว ไม่ได้เป็นผู้บริหารระดับสูง

¹ ภศ ร่วมความคิด (2549) “ถ้าฉันจะแต่งงาน ควรจะได้รับ/จ่ายสินสอดเท่าไร” การศึกษาเชิงประชากรประเมินมูลค่าสินสอดด้วยแบบจำลองเฮดโตนิค, วิทยานิพนธ์ หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ข่าวสถาบันฯ

วิสัยทัศน์: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม เป็นสถาบันชั้นนำในระดับนานาชาติ ที่สรรสร้างวิทยาการด้านประชากรและสังคม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

* 8-19 ก.ค. 56 **รศ.ดร.อมรา สุนทรธาดา** จัดอบรมระดับนานาชาติหัวข้อ “Monitoring and Evaluation of HIV/AIDS Programs” ณ โรงแรมเฟิร์ส กทม. * 25-27 ก.ค. 56 **รศ.ดร.สุรียพร พันพิง, ศ.ดร.อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, รศ.ดร.รศรินทร์ เกรย์, นางสุภาณี ปลื้มเจริญ และ น.ส.พลอยชมพู สุคัสถิตย์** ศึกษาดูงานและสัมภาษณ์ผู้สมัครเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต และศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ณ University of Economics, Ministry of Immigration and Population and Ministry of Health ประเทศพม่า

* 5-7 ส.ค. 56 **ผศ.ดร.กนกวรรณ ธีรารัตน** ร่วมประชุม Regional Expert Group Consultation of Pre-Conception Care ประเทศอินเดีย * 5-9 ส.ค. 56 **รศ.ดร.ชินอุทัย กาญจนะจิตตรา** จัดอบรมและเป็นวิทยากรในการอบรม “The Training Workshop of Global Health Diplomacy” ประเทศเวียดนาม * 9 ส.ค. 56 **รศ.ดร.สุรียพร พันพิง** พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและคณาจารย์ ต้อนรับคณะผู้บริหารจาก University of Public Health ประเทศพม่า เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านงานวิจัยและการเรียนการสอน

* 13-17 ส.ค. 56 **รศ.ดร.อารี จำปาภาย** จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “IPSR Writeshop การพัฒนาศักยภาพการเขียนบทความเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ” สำหรับอาจารย์และนักวิจัยสถาบันฯ ณ โรงแรมวรบุรีโรโยทยา พระนครศรีอยุธยา * 17-21 ส.ค. 56 **รศ.ดร.บุปผา ศิริวิทย์, รศ.ดร.อารี จำปาภาย, รศ.พญ.ทิวมา ศิริวิทย์, อ.ดร.จรัมพร ใกล้เคียง, นางปริยา เกนโรจน์ และ น.ส.ธีรบุษ ก้อนแก้ว** จากโครงการ ITC-SEA Thailand ร่วมประชุมและนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุม The 10th Asia Pacific Conference on Tobacco or Health ณ ประเทศญี่ปุ่น **รูป 1**

* 20 ส.ค. 56 **รศ.ดร.สุรียพร พันพิง** พร้อมด้วยคณาจารย์ต้อนรับคณะของ Australian Trade Commission จากออสเตรเลีย ในโอกาสสร้างเครือข่ายความร่วมมือในด้านงานวิจัย * 21 ส.ค. 56 **รศ.ดร.ชินอุทัย กาญจนะจิตตรา** ผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจสุขภาพโลกมหิดล จัดเสวนาหัวข้อ “Time to Think Global” ณ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม **รูป 2**

* 21 ส.ค. 56 สถาบันฯ ร่วมกับศูนย์จิตตปัญญาศึกษา จัดกิจกรรม “จิตตปัญญาประชากรพร้อม” ครั้งที่ 3 “พุทฺธินฺจัน” โดย อ.ทมา ณ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม * 24-31 ส.ค. 56 **รศ.ดร.สุรียพร พันพิง, ศ.ดร.อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, รศ.ดร.โยธิน แสงวดี, รศ.ดร.ปัทมา วาพัฒนาวงศ์, อ.ดร.มาลี สันววรรณ, อ.ดร.ศุทธิดา ชวนวัน, น.ส.ธีรรงค์ สกุลศรี, น.ส.กมลชนก ชำสุวรรณ, น.ส.เสาวภาค สุขสินชัย, น.ส.จารุวรรณ จารุภูมิ, น.ส.อารยา ศรีสาพันธ์ และ นายภาสกร บุญคุ้ม** ร่วมประชุม และเสนอผลงานวิชาการ XXVII IUSSP International Population Conference (IUSSP 2013) ประเทศเกาหลีใต้ **รูป 3**

* 1-6 ก.ย. 56 **รศ.ดร.ชินอุทัย กาญจนะจิตตรา** เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุม และฝึกอบรม Training of the Trainers Workshop on Global Health Diplomacy และ 26-30 ก.ย. 56 เป็นนักวิชาการรับเชิญในการเขียนบทความ รวมทั้งร่วมประชุมกรรมการชี้ทิศทางโครงการ Study on National Health Assembly in 3 Countries: Thailand, Brazil and Uganda ประเทศอิตาลี

* 2 ก.ย. 56 **อ.ดร.ลักรินทร์ นิยมศิลป์** ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเชิงนวัตกรรมแห่งเอเชีย (IDSA) จัดเสวนาวิชาการหัวข้อ “ประเทศไทย : แหล่งพำนักของผู้สูงวัยชาวต่างชาติ” ณ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม **รูป 4**

* 13 ก.ย. 56 **รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล** จัดเสวนาสังเคราะห์ 40 ปี สถาบันฯ หัวข้อ “ปัญหา อุปสรรค และความก้าวหน้าในแต่ละยุคสมัย” โดยอดีตผู้อำนวยการ ได้แก่ **ศ.ดร.บุญเลิศ เลี้ยวประไพ ศ.ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล ศ.ดร.อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ ศ.ดร.เบญญา ยอดคำเนิน-แอ๊ดติงส์ รศ.ดร.ชินอุทัย กาญจนะจิตตรา** ร่วมเสวนาดังกล่าว * 15-21 ก.ย. 56 **อ.ดร.ยุพิน วรสิริอมร** ร่วมประชุม INDEPTH Social Sciences Research Working Group Meeting ประเทศอินเดีย

รูป 1

รูป 2

รูป 3

รูป 4

ช่วยกันปณรธา
กราบฯ น้ำแลฟ คือ
“วัย” และ “น้ำใจ” ที่ควรมี
อรทัย อาจอำ

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตเลขที่ 17/2536
ปณจ.พุทธมณฑล

อาคารประชาสัมพันธ์
ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170 โทรศัพท์ 0-2441-0201 0-2441-9666 โทรสาร 0-2441-9333 E-mail : directpr@mahidol.ac.th, Website: www.ipssr.mahidol.ac.th ทีวีรักษา รศ.ดร.สุรียพร พันพิง ผู้อำนวยการสถาบันฯ บรรณาธิการ กาญจนะจิตตรา กาญจนะจิตตรา กมลชนก ชำสุวรรณ กุศล สุนทรธาดา จรัมพร ใกล้เคียง กฤตยา อาชวนิจกุล เจริญพร ใกล้เคียง พล เจริญพร ธีระพงศ์ สันติภาพ นำพงศ์ นิสมุข พอดตา บุญยศิริระ เพิ่มพิมล คงมนต์ ภาณี วงษ์เอก มณีกร กาญจนะจิตตรา โยธิน แสงวดี รศรินทร์ เกรย์ ธีรนา ติเตติ วรรณ ทองไทย ศิริรัตน์ กิตติสุขสถิต สักกรินทร์ นิยมศิลป์ สุชาติ วัลสิทธิ์ เสาวภาค สุขสินชัย อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ อมรา สุนทรธาดา อารี จำปาภาย ฝ่ายศิลป์ สมชาย ทรัพย์ยอดแก้ว จุฑารัตน์ ทรัพย์ยอดแก้ว ฝ่ายสมาชิก จีวรรณ หงษ์ทอง ดิเดดสอบถาม โครงการเผยแพร่ข่าวสารและการศึกษาด้านประชากร โทรศัพท์ 0-2441-0201 ต่อ 100 หรือ 0-2441-9666